

**BỘ GIAO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN**

TRẦN THỊ THANH DIỆU

**TÁC ĐỘNG CỦA RỦI RO TÍN DỤNG ĐẾN
TỶ SUẤT SINH LỜI TẠI CÁC NGÂN HÀNG
THƯƠNG MẠI CỔ PHẦN VIỆT NAM**

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ
NGÀNH TÀI CHÍNH - NGÂN HÀNG**

HÀ NỘI - 2021

**BỘ GIAO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN**

TRẦN THỊ THANH DIỆU

**TÁC ĐỘNG CỦA RỦI RO TÍN DỤNG ĐẾN
TỶ SUẤT SINH LỜI TẠI CÁC NGÂN HÀNG
THƯƠNG MẠI CỔ PHẦN VIỆT NAM**

**Chuyên ngành: TÀI CHÍNH - NGÂN HÀNG
Mã số: 9340201_TC**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

Người hướng dẫn khoa học: **PGS.TS. PHAN THỊ THU HÀ**

HÀ NỘI - 2021

LỜI CAM ĐOAN

Tôi đã đọc và hiểu về các hành vi vi phạm sự trung thực trong học thuật. Tôi cam kết bằng danh dự cá nhân rằng nghiên cứu này là do tôi thực hiện và không vi phạm yêu cầu về sự trung thực trong học thuật.

Hà Nội, ngày tháng năm 2021

Tác giả luận án

Trần Thị Thanh Diệu

LỜI CẢM ƠN

Trước hết, tôi xin trân trọng cảm ơn các thầy cô giáo trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Viện Ngân hàng - Tài chính, Viện Đào tạo Sau đại học đã giảng dạy và trang bị cho tôi các kiến thức, kỹ năng nghiên cứu và hỗ trợ cho tôi trong thời gian học tập tại trường.

Đặc biệt, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đối với PGS. TS. Phan Thị Thu Hà, người đã tận tình giúp đỡ và hướng dẫn, đóng góp những ý kiến quý báu cho tôi trong suốt quá trình thực hiện luận án này.

Sau cùng, tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ, động viên của gia đình và đồng nghiệp trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận án.

Hà Nội, ngày tháng năm 2021

Tác giả luận án

Trần Thị Thanh Diệu

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC BẢNG	vii
DANH MỤC BIỂU ĐỒ, SƠ ĐỒ.....	viii
MỞ ĐẦU.....	1
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU.....	8
1.1. Tổng hợp các công trình nghiên cứu có liên quan đến đề tài.....	8
1.1.1. Tác động của rủi ro tín dụng nội bảng đến ROA, ROE	8
1.1.2. Tác động của rủi ro tín dụng nội bảng đến NIM	16
1.1.3. Tác động của rủi ro tín dụng ngoại bảng đến tỷ suất sinh lời.....	18
1.1.4. Tác động phi tuyến tính của rủi ro tín dụng đến ROA, ROE	20
1.1.5. Các phương pháp ước lượng.....	21
1.2. Khoảng trống nghiên cứu	22
CHƯƠNG 2 CƠ SỞ LÝ THUYẾT	25
2.1. Tỷ suất sinh lời của ngân hàng thương mại.....	25
2.1.1. Quan niệm về tỷ suất sinh lời	25
2.1.2. Các chỉ tiêu phản ánh tỷ suất sinh lời của ngân hàng thương mại	26
2.2. Rủi ro tín dụng của ngân hàng thương mại.....	29
2.2.1. Khái niệm rủi ro tín dụng	29
2.2.2. Các chỉ tiêu đo lường rủi ro tín dụng	31
2.3. Các nhân tố khác tác động đến tỷ suất sinh lời của ngân hàng thương mại	35
2.3.1. Các nhân tố đặc trưng của ngân hàng	35
2.3.2. Các nhân tố kinh tế vĩ mô	39
2.4. Các lý thuyết nền tảng	42
2.4.1. Lý thuyết đánh đổi rủi ro - lợi nhuận	42
2.4.2. Lý thuyết thông tin bất cân xứng.....	43
2.4.3. Các giả thuyết khác	46

2.5. Khung mô hình nghiên cứu	47
CHƯƠNG 3 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	49
3.1. Mô hình nghiên cứu	49
3.1.1. Lựa chọn biến phụ thuộc	49
3.1.2. Lựa chọn biến độc lập.....	50
3.1.3. Lựa chọn biến kiểm soát.....	52
3.1.4. Mô hình nghiên cứu	55
3.2. Dữ liệu nghiên cứu	57
3.2.1. Nguồn thu thập dữ liệu	57
3.2.2. Mô tả dữ liệu nghiên cứu	58
3.2.3. Kiểm định tính vững của dữ liệu nghiên cứu	62
3.3. Phương pháp ước lượng.....	64
CHƯƠNG 4 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	67
4.1. Tình hình hoạt động của hệ thống ngân hàng thương mại Việt Nam	67
4.2. Kết quả ước lượng	78
4.2.1. Tác động tuyến tính của rủi ro tín dụng đến tỷ suất sinh lời	78
4.2.2. Tác động phi tuyến tính của rủi ro tín dụng đến tỷ suất sinh lời	81
4.2.3. Tác động của rủi ro tín dụng đến tỷ suất sinh lời theo quy mô tổng tài sản của ngân hàng.....	83
4.3. Thảo luận kết quả nghiên cứu.....	84
4.3.1. Giải thích kết quả ước lượng	84
4.3.2. Trả lời các câu hỏi nghiên cứu.....	94
CHƯƠNG 5 KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	96
5.1. Kết luận	96
5.2. Một số khuyến nghị đối với ngân hàng thương mại	98
5.2.1. Xây dựng mô hình quản trị rủi ro tín dụng chú trọng đến các hoạt động ngoại bảng	98
5.2.2. Thúc đẩy tăng trưởng quy mô cho vay	99
5.2.3. Xây dựng cấu trúc vốn hợp lý	101
5.2.4. Đa dạng hóa hoạt động phi tín dụng.....	102
5.2.5. Ước tính mức độ rủi ro tín dụng tối ưu	104

5.2.6. Một số khuyến nghị khác.....	105
5.3. Một số khuyến nghị đối với Chính phủ và Ngân hàng Nhà nước.....	106
5.4. Những đóng góp của luận án.....	107
5.5. Những hạn chế của luận án	107
KẾT LUẬN	109
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN.....	110
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	111
PHỤ LỤC	125

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Diễn giải
BCTC	Báo cáo tài chính
CP	Cổ phần
DP	Dự phòng
ĐCT	Đa cộng tuyến
KH	Khách hàng
NgB	Ngoại bảng
NH	Ngân hàng
NHNN	Ngân hàng Nhà nước
NHTM	Ngân hàng thương mại
NNg	Nước ngoài
NX	Nợ xấu
PSSS	Phương sai sai số
RRTD	Rủi ro tín dụng
TCTD	Tổ chức tín dụng
TS	Tài sản
TSSL	Tỷ suất sinh lời
TTQ	Tự tương quan
VAMC	Công ty Quản lý tài sản của các Tổ chức tín dụng
VCSH	Vốn chủ sở hữu

DANH MỤC BẢNG

	Trang
Bảng 1.1. Tổng hợp các nghiên cứu về tác động tiêu cực của RRTD nội bảng đến ROA, ROE	11
Bảng 1.2: Tổng hợp các nghiên cứu về tác động tích cực của RRTD nội bảng đến ROA, ROE	15
Bảng 1.3: Tổng hợp các nghiên cứu về tác động của RRTD nội bảng đến NIM.....	17
Bảng 1.4. Tổng hợp các nghiên cứu về tác động của rủi ro từ hoạt động ngoại bảng đến TSSL	20
Bảng 2.1. Tổng hợp các nhân tố khác tác động đến tỷ suất sinh lời của NHTM.....	41
Bảng 3.1. Giải thích các biến trong mô hình nghiên cứu	54
Bảng 3.2. Thống kê mô tả các biến	60
Bảng 3.3. Ma trận hệ số tương quan giữa các biến giải thích	62
Bảng 3.4. Giá trị p-value của các kiểm định khuyết tật mô hình	63
Bảng 4.1. Số lượng các NHTM Việt Nam giai đoạn 2009-2018	70
Bảng 4.2. Quy mô hệ thống NHTM Việt Nam giai đoạn 2009-2018	70
Bảng 4.3. Kết quả ước lượng mô hình tác động tuyến tính của RRTD đến TSSL	79
Bảng 4.4. Kết quả ước lượng mô hình tác động phi tuyến tính của RRTD đến ROA, ROE.....	82
Bảng 4.5. Kết quả ước lượng mô hình ảnh hưởng của quy mô tổng tài sản đến tác động của RRTD đến TSSL	83
Bảng 5.1. Tổng hợp các kết quả của luận án.....	97

DANH MỤC BIỂU ĐỒ, SƠ ĐỒ

Biểu đồ	Trang
Biểu đồ 4.1. Cơ cấu thu nhập của các NHTM Việt Nam giai đoạn 2009-2018.....	72
Biểu đồ 4.2. Tỷ lệ của các khoản mục ngoại bảng trên tổng TS nội bảng của các NHTM Việt Nam giai đoạn 2009-2018.....	73
Biểu đồ 4.3. Tỷ lệ nợ xấu trên tổng dư nợ của hệ thống NHTM Việt Nam giai đoạn 2009-2018	74
Biểu đồ 4.4. Tỷ lệ chi phí DP RRTD trên lợi nhuận thuần từ hoạt động kinh doanh trước chi phí DP RRTD của các NHTM Việt Nam giai đoạn 2009-2018	75
Biểu đồ 4.5. Giá trị thu hồi nợ của VAMC giai đoạn 2013 đến 2018.....	76
Biểu đồ 4.6: Tỷ suất sinh lời của các NHTM Việt Nam giai đoạn 2009-2018.....	77
 Sơ đồ	 Trang
Sơ đồ 2.1. Khung mô hình nghiên cứu.....	48